

Center for Konfliktløsning

Nyhedsbrev januar 2005

I dette nummer

Tema: Debat om Center for Konfliktløsnings arbejde

Mange dilemmaer – men der mangler et
Anmeldelse af *Dialog og Dilemma* af Anne Knudsen

forsiden

Krig er ikke sidste udvej
Else Hammerichs svar på Anne Knudsens anmeldelse

side 4

Magtens dilemma og de ubrugte muligheder
Lotte Christys svar på Anne Knudsens anmeldelse

side 5

Medlemsnyt
bagsiden

Åben Konfliktrådgivning

Anonym, gratis og fortrolig rådgivning i samarbejdsproblemer, nabostrider, familiekonflikter og andre uoverensstemmelser mellem mennesker.

Hver onsdag
Rådgivning efter aftale ml. kl. 17-20

Kom uanmeldt ml. kl. 17-19

Ønskes aftale, ring til centerkontoret på tlf: 35 20 05 50

Rådgivningen foregår i **Karens Minde Kulturhus 1. sal over cafeen Wagnersvej 19 2450 Kbh. SV**

TEMANUMMER – debat om Center for Konfliktløsnings arbejde

Er vi nyttige idioter?

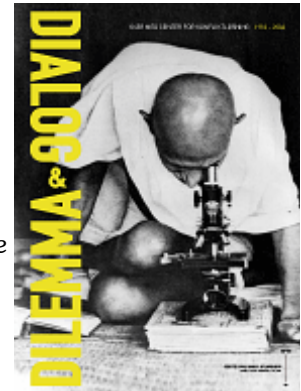
”Der hænger en bismag af nyttig idioti over foretagender som Center for Konfliktløsning”, skriver Weekendavisens chefredaktør Anne Knudsen i sin anmeldelse af vores 10-års jubilæumsskrift *Dialog & Dilemma*. Og mens hun ønsker os hjerteligt tillykke, er hun hård i sin kritik af vores arbejde. Vi bringer anmeldelsen her i nyhedsbrevet.

Underviserne Else Hammerich og Lotte Christy har begge været i blækkhuset og skrevet nogle eftertænksomme og kloge svar på Anne Knudsens kritik. Debatten sætter centrale dilemmaer på spidsen, og det er spændende, vigtigt og vedkommende. Derfor får den lov til at fylde hele bladet.

Hvis artiklerne sætter gang i tanker, du har lyst til at dele med andre centerfolk, så modtager vi meget gerne bidrag til debatten om de etiske, politiske og praktiske dilemmaer, vi møder i vores arbejde.

Med nyhedsbrevet følger en skrivelse af centrets bestyrelsesformand, Jørgen Stampe, der giver et indblik i den omfattende udviklingsproces, vores organisation er midt i. God læsning!

Sidsel Westi Kragh, redaktør

Mange dilemmaer – men der mangler et

Anmeldelse, oktober 2004. Af antropolog, dr. phil., chefredaktør Anne Knudsen

Center for Konfliktløsning holder ti års jubilæum og har i den anledning udsendt et skrift i tabloid-format med en serie artikler, der alle sammen er organiseret omkring temaet *Dialog og Dilemma*.

Det er et uhyre velvalgt tema, for der hænger en bismag af ”nyttig idioti” ved foretagender som CfK, og hvis ikke centeret selv havde valgt at tematisere dilemmaerne i sit arbejde, ville omverdenen utvivlsomt have gjort det.

Som det er, går en lang række af artiklerne meget åbenhjertigt til værks i diskussionen om konfliktløsningsarbejdets etiske, politiske og praktiske dilemmaer.

Centerets virksomhed spænder uhyre vidt; man tager sig tilsyneladende fortrinsvis af konfliktmægling mellem personer og mindre grupper, som allerede lever i samfund med lov og ret. Men man nærer den bestemte antagelse, at konfliktmægling også er det rette svar på

konflikter i en helt anden skala; krige mellem nationer, borgerkrige mellem etnisk definerede grupper, økonomiske konflikter, hvad enten de finder sted på en arbejdsplads eller i globalt regi.

Det synes ikke, som om CfK overhovedet opererer med forestillingen om virkelige interessekonflikter, der ikke kan løses ved gensidig forståelse, eftersom de slet ikke skyldes manglende gensidig forståelse.

Det forekommer i hvert fald denne anmelder at være et synspunkt, som der burde argumenteres meget mere omhyggeligt for, end det fremgår af temanummeret.

Det synes ikke, som om CfK overhovedet opererer med forestillingen om virkelige interessekonflikter, der ikke kan løses ved gensidig forståelse, eftersom de slet ikke skyldes manglende gensidig forståelse. De to parter ved udmærket, hvad den andens bevæggrunde er, men vælger at prioritere sine egne interesser – som de naturligvis også udmærket forstår. At der altså findes konflikter, som aldeles ikke er forståelseskonflikter, og hvor en konfliktløsning derfor ikke kan bygge på antagelsen om, at de er. Den problematik strejfes kun lidt, ligesom den dermed forbundne problematik

fortsættes på side 2

Center for Konfliktløsning

Center for Konfliktløsning er en non-profit organisation, der arbejder for at fremme fredelig konfliktløsning.

Centret tilbyder kurser, mægling, rådgivning, foredrag mv. og arbejder både i Danmark og internationalt.

Kontoret er åbent dagligt kl. 9-16:
Nørrebrogade 32, 2200 København N
tlf 35 20 05 50 / fax 35 20 05 51
Email: center@konfliktloesning.dk
Hjemmeside: www.konfliktloesning.dk

Medlemskab

Enkeltpersoner: kr. 175,- pr. år.
Stud. og pens. kr. 100,- pr. år.
Organisationer: kr. 500,- pr. år.
Indbetales på konto 9570 540 9713

Centerkontor

Anna Agger (projektkoor.)
Asad Ahmad (faglig koor.)
Malene Alexandersson (projektkoor.)
Christa Baumgartner (centermedarb.)
Anna Fasting (projektkoor.)
Signe Saxe Jessen (medlemskoor.)
Mette Høyberg (infoassistent)
Sidsel Westi Kragh (infomedarbejder)
Maj Manczak (fundraiser)
Jesper Bastholm Munk (projektkoor.)
Sofie Myschetzky (infopraktikant)
Mette Møhl (projektkoor.)
Martin Pedersen (økonomimedarb.)
Dorte Valentin (centermedarb.)
Palle Westergaard (centerleder)
Anne Marie Wilhjelm (kursusadm.)
Lilia Winkel (kursuskoor.)
Lene Østergaard (international koor.)

www.konfliktloesning.dk
under havet mødes alle øer

Mange dilemmaer... fortsat fra side 1

vedrørende store, kollektive konflikter versus små, interpersonelle konflikter.

Den, der kommer nærmest på at konfrontere en problematik af denne art, er underviseren Nethe Plenge, som diskuterer de underliggende eller ligefrem skjulte antagelser i konfliktmægling og deres tilbøjelighed til at skjule, individualisere eller forflygtige reelle konflikter.

Hendes eksempler stammer fra arbejdspladskonflikter, hvor modstillede interesser undertiden giver anledning til anvendelse af centerets konfliktmægling. Her kommer man tæt på et af de fundamentale spørgsmål, man kan stille til hele CfK's ambition; er det korrekt, som centeret synes at antage, at alle konflikter i grunden har den samme, essentielt psykologiske, struktur, og at man derfor kan bruge samme type midler i løsningen af dem? Man får ikke noget svar. Men det er uhyre klædeligt, at problemet overhovedet stilles op.

Tilsvarende interessant er centermedarbejder Malene Alexanderssons interview med Farhwa Nielsen, der arbejder som kommunal integrationskonsulent. Nielsen har afghansk baggrund, og hun fortæller om generationskonflikter i familier med anden etnisk baggrund end dansk. Disse konflikter svarer heller ikke til konfliktmæglingens ideal-idé om ligeværdige samtalepartnere, der mødes i et så at sige herredømmefrit rum; forældrene har altid højere status end barnet, og begge parter ved det. For at gøre det endnu værre er det jo i reglen forældrene, der skal give sig mest, når konflikten handler om unge menneskers råderum i et moderne, demokratisk samfund som det danske. Her viser Farhwa Nielsen meget klart og pædagogisk, hvordan den unge pige (af en eller anden mærkelig grund taler artiklen kun om unge piger, skønt unge mænd som bekendt også bliver tvangsgiftet) bliver nødt til at komme forældrene i møde på nogle punkter for overhovedet at få en forsoning i stand. Hun kan nægte at lade sig gifte efter forældrenes forgodtbefindende – men til gengæld kan hun umuligt få deres accept af et vildt sex-liv. Begge må give noget i en konfliktløsning.

Nogle af temahæftets dilemmaer virker en anelse søgte, således psykoterapeuten Bjarne Vestergaards overvejelser over værdien af den danske konfliktløsningsekspertise i forholdet til "gamle fine kulturer" som den tibetanske. Det er naturligvis klædeligt, at Vestergaard er opmærksom på, at tibetanerne ikke er fuldkomne novicer her i verden, og at der under den danske model ligger psykologiske og sociale grundantagelser, der ikke nødvendigvis er universelle. Men man kan undre sig noget over, at han skulle til Indien for at opdage det.

Endelig rummer temahæftet også nogle af de artikler, man kunne frygte. Den artikel, hvor centerets grundlægger Else Hammerich roser Jan Øbergs lignende center og til gengæld modtager ros for sit eget. Hvor overraskende er dét?

Det dilemma, som ikke behandles i publikationen, bliver udstillet i sociologen Lilia Winkels interview med sociologen Claus Kold om fredsskabende militære operationer. Her foregiver begge sociologer, at individuel psykologi ligger bag organiserede konflikter i stor skala. Og skønt Kold har nogle bemærkninger om, at selv de stenkastende autonome på Sankt Hans Torv i 1992 ved en behjertet indsats efterfølgende kunne bringes til at forstå de angrebne bejtenes reaktioner, efterlades man med det indtryk, at det hele var et psykodrama mellem personer – ikke en konflikt om principper. I kort begreb: Folkestyret og dets ordensmagt versus mennesker, som ikke ville acceptere en demokratisk afstemnings resultat og derfor gik til væbnet angreb.

Tilsvarende, hvad angår Irak-krigen, hvor man forstår, at man i stedet for soldater skulle have sendt psykologer af sted for at tale Saddam Hussein og irakerne til rette. Kold påstår helt uden forbehold, at de militære operationer af model Kosovo, Bosnien etc. vil efterlade nye konflikter, når man trækker sig ud igen.

Som det foreligger oplyst for denne anmelder, er det en integreret del af de fredsbevarede operationer på Balkan, at man forsøger at oprette institutioner, tillid og hele resten. Men især også, at man stræber efter at holde freden så længe, at den daglige erfaring begynder at antage andre end hævnens farvetoner. Og dét kan have en værdi i sig selv.

Overhovedet er det en skavank ved CfK's konfliktløsningsforestillinger, at de altid stiltiende opererer med, at der uden vold og våbenmagt kan etableres situationer, hvor mægling og konfliktløsning kan finde sted. Men det er jo netop det, man bruger væbnet magt til at opnå, hvad enten det er politiet, som sikrer, at man ikke bliver slået for panden, hvis man siger sine politiske modstandere eller sin fraskilte kone imod – eller det er udsendte soldater, som sikrer, at kroaterne og bosniere, serbere og albanere overhovedet kan mødes på fredelig grund for eventuelt at finde fredelige løsninger på deres konflikter.

Her ser man tydeligt, hvorfor konfliktmægling mellem enkeltpersoner som voldsoffer og voldsmand, forældre og børn, naboer og kolleger etc. efter al sandsynlighed er et udmærket fungerende redskab – og hvorfor det er tvivlsomt, at modellen uden videre kan overføres til krigende nationer, klasser og etniske grupper. For mens der ingen risiko er, for at den dømte voldsmand benytter mæglingssituationen til at tæske videre på sit offer, så er netop dét en oplagt mulighed, hvis større, væbnede kollektiver skal mødes ”for at snakke tingene igennem” og finde en fælles løsning.

Og forskellen på de to situationer er naturligvis, at den private voldsmand allerede er underlagt en ganske betydelig – og i princippet væbnet – overmagt, mens krigsførende overladt til sig selv ikke på tilsvarende måde er afvæbnede.

Her kommer det altså frem, at det skjulte dilemma mellem kollektive og individuelle konfliktløsninger i virkeligheden er et dilemma om *magt*. Hvis man allerede har den, kan man mægle. Hvis ikke, må man skaffe sig den. Mæglingsmodellernes fredsommelighed forudsætter altså stiltiende, at der ét eller andet sted findes en magt, som overhovedet gør den fredelige

situation mulig.

Undtagelsen fra reglen om, at der skal være en magt, som omskriver den fredelige situation og således sikrer den, finder man kun, når begge de stridende parter har måtte indse, at de ikke kan vinde over den anden uden selv at gå til grunde.

Dét er da også den klassiske situation i de samfund, som traditionelt benytter sig af konfliktmæglere i forbindelse med kollektive konflikter. Selv kender jeg bedst denne tradition fra min forskning i de nordafrikanske og mediterrane fejdesamfund. Her optræder mæglere kun under nøjagtig disse omstændigheder. For det er kun da, de stridende parter vil acceptere mægling. Så længe de tror, at de kan vinde, føler de ingen trang til at løse konflikten.

Men heldigvis er der masser af mindre konflikter, hvor parterne faktisk ønsker at få bilagt striden. Der kan konfliktmægling uden tvivl være en langt bedre ide end fortsat strid – eller forsøg på at glemme uden at forsones. Heldigvis er det også her, Center for Konfliktløsning finder sin væsentligste arbejdsmark. Og på den måde kan man udmærket ønske hjerteligt tillykke. ♦

Anmeldelsen er skrevet til CfK og har ikke tidligere været publiceret.

HUSK: Aktuel info udsendes via e-mail

Har du ikke modtaget infomails fra centret i den seneste måned, trænger din adresse sikkert til at blive opdateret på centerkontoret. Giv besked til medlemskoordinator Signe Saxe Jessen på medlem@konfliktloesning.dk eller 35 20 05 52.

Husk også, at kan du holde dig orienteret om nye arrangementer på hjemmesiden.

Krig er ikke sidste udvej

Svar på anmeldelse, oktober 2004. Af Else Hammerich, underviser og bestyrelsesmedlem

Anne Knudsen anmelder i oktober skriftet *Dialog & Dilemma*, som Center for Konfliktløsning har udgivet i anledning af sit 10-års jubilæum. I forordet inviterer vi læserne til en debat om de etiske, politiske og praktiske dilemmaer, vi møder i vores arbejde og fortæller om i skriftet. Anne Knudsen er den første deltager, og vi sætter pris både på hendes anerkendelse og hendes kritik, selv om den i passager er barsk. Hendes besværlige og hårdt optrukne indvendinger tvinger os nemlig til stringens.

AK kritiserer centret for at nære den "stiltiende" men "bestemte antagelse", at konfliktmægling er det rette svar, ikke alene på interpersonelle konflikter, men også på krige mellem nationer og borgerkrige. At alle konflikter i grunden har den samme, essentielt psykologiske struktur og derfor kan løses med samme type midler. At vi ikke erkender, at våbenmagt kan være nødvendig i større, kollektive konflikter. At vi er blinde for magtens rolle som forudsætning for konfliktløsning.

Hvis vi havde det udgangspunkt og ikke skelnede mellem hverdagens konflikter og store, voldelige sammenstød, ville vi i sandhed være naive, det må vi medgive AK. Det ville måske ikke gøre så meget, hvis vi kun interesserede os for daglige problemer i Danmark og andre velordnede områder, men så enkelt er det ikke. Her må jeg for klarhedens skyld fortælle lidt om, hvad vi arbejder med.

Det er ikke et enten-eller; den store, strukturelle konflikt og den lille mellem-menneskelige disharmoni er forbundet

Den store og den lille konflikt hænger sammen

Centret har 28 undervisere, der uddanner og træner i ikkevoldelig konfliktløsning, som har mange fremgangsmåder, hvoraf mægling blot er én. Centret virker mest i Danmark med opgaver for f.eks. fagforbund, etniske grupper, arbejdspladser, NGO'er og skoler. Men også i udlandet for f.eks. det rumænske politi, NGO'er på Balkan og eksil-tibetanere i Indien. Centret har endnu ikke i praksis ageret i større, voldelige konflikter. Det må vente, til vi har opbygget en forsvarlig faglighed til det formål.

Til gengæld uddanner vi folk, der skal på missioner i udlandet, og vi underviser i forståelse af internationale konflikter. Vi er ikke bundet sammen af bestemte politiske eller pacifistiske ideer, men er enige om et værdigrundlag og et formål: at fremme fredelig konfliktløsning, nationalt og internationalt. Vi ønsker desuden at blive mere synlige i den offentlige debat om krig og fred, især med konstruktive forslag til, hvordan politiske problemer kan mødes med metoder, som er mindre skadelige og yder større fremtidig sikkerhed end militær indgriben gør.

Så der er gode grunde til, at vi må være helt klare på, hvor hverdagskonflikter og store politiske konflikter er forskellige, og hvor de har samme træk. For det er ikke et enten-eller; den store, strukturelle konflikt og den lille mellem-menneskelige disharmoni er forbundet. Den form for analyse er netop en vigtig del af det stof, vi underviser i, og også af vores praksis. Når vi f.eks. træner et par hundrede stop-volden guider før et EU-topmøde, handler det om et princip, nemlig retten til at udtrykke sin politiske mening i demoer, uden at budskabet drukner i mediesensationer om gadevold. Men det handler også om det psykologiske ansigt-til-ansigt møde mellem politimand og demonstrant.

Realistiske, prøvede muligheder

Nogle af AK's kritikpunkter synes at bygge på misforståelser, f.eks. af Claus Kolds artikel "Må vi gå i krig for at få fred?". Hun skriver: "tilsvarende hvad angår Irak-krigen, hvor man forstår, at man i stedet for soldater skulle have sendt psykologer af sted for at tale Saddam Hussein og irakerne til rette". Efter nøje gennemlæsning kan jeg ikke se, at Claus Kold skriver noget, der bare ligner dette udsagn. Han udelukker tværtimod ikke, at militær indgriben kan være nødvendig: "Militær indgriben kan aldrig være en *løsning* på en konflikt - derimod kan det være en absolut sidste, nødtvungen *håndtering* af en konflikt". Og han fortæller om en række risici ved militære indsatser, bl.a. at de ofte optrapper konflikten. Her *kunne* han have eksemplificeret med Irak-krigens tragiske efterspil, men det gør han ikke.

Men lad nu evt. misforståelser ligge. Det er mere interessant at finde reelle forskelle i AK's og centrets helhedssyn og så diskutere dem, måske endog antyde broer imellem dem. AK har den antagelse, at mægling og konfliktløsning kun kan finde sted i situationer, som er gjort sikre ved hjælp af våbenmagt, og at væbnet magt netop bruges, for at parterne kan mødes på fredelig grund. Desuden mener hun, at stridende parter kun accepterer mægling, hvis de enten er tvunget til det eller indser, at de ikke kan vinde krigen.

Se, det er jo antagelser, man kan sætte i tvivl; i hvert fald er undertegnede noget usikker på, om motiverne bag væbnede indsatser altid er så ædle. Men en antagelse er til for at blive betvivlet, efterprøvet og diskuteret. Det gælder selvsagt også centrets tese om, at fredelig konfliktløsning, langt oftere end det nu antages, rummer realistiske, men prøvede muligheder.

Tankesæt på talefod

Man kunne opstille to tankesæt, der umiddelbart strider mod hinanden og synes uforenelige. I det ene gæl-

der realpolitikken, som forudsætter, at magthavere altid handler ud fra nationale egeninteresser, og at stridende parter kun indgår i mægling, hvis de har kniven på struben. Væbnede indsatser eller viljen til dem er en betingelse for civil konfliktløsning. Krig kan bruges som sidste udvej for at løse politiske problemer.

Det andet tankesæt lægger vægt på civilsamfundets mulige indflydelse. Det tror, at voldsanvendelse og militær indgriben kan undgås eller minimeres til fordel for fredeligere metoder. Målene (f.eks. Demokrati og fred) kan ikke hellige midlerne, og væbnet indgriben eller trusler herom er ikke en betingelse for forhandling og mægling. Krig kan ikke løse politiske problemer, men muligvis optrappe dem.

Nu kunne man kalde det ene tankesæt kynisk og det andet naivt og derved forskertse enhver samtale dem imellem. Man kan også lade være og i stedet erkende, at de eksisterer og følgelig undersøge, hvor de kan komme på talefod, og hvor de muligvis betinger hinanden. F.eks. må man give AK ret i, at fredelig konfliktløsning, hvad enten den er mellem offer og gerningsmand eller i mere kollektive konflikter, forudsætter en situation, der er sikret af lov og orden og i sidste instans af politi eller militær. Og fra den anden side kan der måske gives den indrømmelse, at der må ydes en langt større civil og diplomatisk indsats, end den der ydes nu, før man tyr til krig som sidste udvej.

Flere lod i konfliktløsningens vægtskål

For der er ikke balance mellem de to tankesæt. Hvis man regner på, hvor mange penge, der årligt bruges på henholdsvis militærforskning og freds- og konfliktforskning, vil man opdage, at freds- og konfliktforskning er betænkt med brøkdele af promiller af den militære forsknings budgetter. Vi kunne ønske os, at der blev overført langt flere midler, langt mere intelligens, nytænkning, uddannelse og reel indsats i at håndtere politiske konflikter på måder, der ikke udsætter civilbefolkninger og militære styrker for de lidelser, som krig altid medfører.

Man kunne f.eks. ønske, at FN rådede over en stor gruppe højt uddannede specialister i konfliktmægling, som skulle følge og rådgive politikere, der rejser ud i verden for at forhandle og mægle i stridigheder. Så længe balancen mellem krigsforberedelse og civil fredsbevarelse er så skæv som nu, er det svært at tage sloganet "krig som sidste udvej" helt alvorligt.

Så det, vi ønsker at medvirke til, er at skabe større balance mellem de to tankesæt, og at der bliver kastet langt flere lod i den ikkevoldelige konfliktløsningens vægtskål. Vi tror det kan lade sig gøre, og vi tror også på, at der trods lodret uenighed kan føres en saglig dialog om det. Det er en af de ting, vi mener med at fremme fredelig konfliktløsning, og det finder vi fornuftigt og slet ikke naivt. ♦

Artiklen har ikke tidligere været publiceret.

Magtens dilemma og de ubrugte muligheder

Svar på anmeldelse, oktober 2004. Af Lotte Christy, underviser

Chefredaktør Anne Knudsen peger i sin spændende anmeldelse af *Dialog og Dilemma* på et par centrale spørgsmål, der hyppigt drøftes i Center for Konfliktløsning, bl.a. på de længerevarende grunduddannelser, nemlig forholdet mellem den lille og den store konflikt og magtens nødvendighed. AK roser CfK for selv at invitere til debatten, da der kan hænge en bismag af "nyttig idioti" over foretagender som vores – og tak for det!

Et par svar

AK spørger, om CfK slet ikke opererer med "virkelige interessekonflikter, der ikke kan løses ved gensidig forståelse, eftersom de ikke skyldes manglende gensidig forståelse." Så forenklet ser verden da heller ikke ud i CfK's optik, hverken i forhold til små eller store konflikter. Interessekonflikter kalder på forhandlingsmetoder om sagen – forståelseskonflikter på en dialog, som kan forbedre relationerne mellem konfliktens parter. Så langt er vi enige. Problemet er, at kernen i konflik-

ten sjældent fremtræder så rent, når konflikten raser. Dynamikken når som regel at forplumre vandene, så parterne nu går efter manden i stedet for bolden. Måske går de endda så rask derudaf, at de har glemt den oprindelige sag og er mere optaget af at skade hinanden; derfor må en vis forståelse ofte tilvejebringes, før parterne er rede til forhandlingsbordet.

Den viden er nødvendig for enhver, der vil arbejde med konfliktmægling. Det gælder såvel i den lille interpersonelle som i den store konflikt mellem grupper, at analysen må afgøre, hvordan konflikten håndteres. *Dialog* kan hverken stå alene eller være det automatiske svar på enhver situation. Og på samme måde risikerer konfliktmæglings-metoder, der kun forhandler 'saglige' interesser, at komme til kort, hvis mæglerens ambition altså er nå frem til holdbare og tilfredsstillende løsninger, som parterne kan leve (godt) med.

fortsættes på side 6

Magten – og de ubrugte muligheder

Men hvad med magten? AK finder i avisen ”den bestemte antagelse, at konfliktmægling også er rette svar på konflikter i en helt anden skala; krige mellem nationer, borgerkrige mellem etnisk definerede grupper, økonomiske konflikter, hvad enten de finder sted på en arbejdsplads eller i globalt regi.” Gør centret spørgsmålet om krig til individuel psykologi? Det ville, også efter min opfattelse, være en slem vildfarelse. AK savner i den diskussion CfK’s holdning til det ”skjulte dilemma” om *magt*.

I den internationale litteratur om eventuelle paralleller mellem den lille og den store konflikt findes forenklet sagt to typiske holdninger, som får konsekvenser for valget af konfliktløsningsmetode:

- Der er absolut ingen paralleller: International politik (og konfliktløsning) handler om magt, realpolitik og rationelle aktører.
- Det er et og det samme: Konfliktodynamikkens sociopsykologiske kræfter er virksomme i både den lille og den store konflikt.

Men kan vi ikke bevæge os ud over den ufrugtbare enten-eller tankegang og gå i gang med at *anvende* den erfaring med konfliktløsning, der faktisk findes? Der ligger et kæmpepotentiale af ubrugte muligheder i at gøre verdenssamfundet i stand til at sætte ind med mange typer af konfliktarbejde på forskellige niveauer og med forskellige aktører.

Og selvfølgelig er der god grund til både at erkende forskelle og ligheder imellem de interpersonelle og de kollektive konflikter. En forskel er, som AK også pointerer, spørgsmålet om lov og ret. Her adskiller de internationale konflikter sig klart, idet vi ikke har en international retsorden, som kan *få det sidste ord*, og som har tilstrækkelig magt til at gennemføre eller sanktionere sine afgørelser. AK anfører i den forbindelse risikoen for voldelige opgør, ”hvis større væbnede kollektiver skal mødes *for at snakke tingene* igennem og finde en fælles løsning”. Den udgave af dialog som et mantra midt i en væbnet konflikt genkender jeg ikke hos CfK’s konfliktarbejdere, og jeg ser den heller ikke repræsenteret i avisen. Jeg er tværtimod enig med AK i, at det kan være nødvendigt i visse situationer at sætte magt bag pæne ord og henstillinger – også væbnet magt. Det afgørende er vel på hvilket ’legitimt’ grundlag – og med hvilket formål? Jeg så f.eks. meget gerne en fredsskabende styrke beskytte de mishandlede civile flygtninge i Darfur-provinsen i Sudan og adskille de krigeriske fraktioner på en måde, så FN’s resolutioner kunne forstås. Men heller ikke det løser jo konflikten i sig selv, hverken på interesseplan eller på det menneskelige helings- og forsoningsplan for de befolkningsgrupper, der skal leve sammen bagefter.

Hvad vi mangler i verden i dag er en yderst bred vifte

af konfliktkompetencer, som kan sættes ind, både før, under og efter væbnede konflikter. Kendetegnende for de voldsomme internationale konflikter er jo som oftest, at de har endog meget dybe rødder og en lang smertefuld historie, som har forskudt og forvrænget de oprindelige interessemodsætninger væsentligt.

En følge kendt fra borgerkrigene på Balkan er, at befolkningsgrupper, som tidligere har levet godt med hinanden, er blevet fjender med individuelle tab og sår langt ind i familierne. Fra vores lille historiske hjørne ved vi godt, hvilke spor, krigstraumer i én generation kan afsætte i de næste. Det er derfor centralt at arbej-

Der ligger et kæmpepotentiale af ubrugte muligheder i at gøre verdenssamfundet i stand til at sætte ind med mange typer af konfliktarbejde på forskellige niveauer og med forskellige aktører

de både med løsningsmuligheder på de reelle interessekonflikter i den enkelte konflikt og med dens (social)psykologiske dynamikker. Det er ikke nødvendigvis de samme mennesker – den samme mægler – der skal kunne det hele, men der er stærkt brug for, at mange kræfter forenes om at tage sig af konfliktens mange dimensioner både før, under og efter voldsomme konflikter, hvis vi altså sigter mod civilsamfundets fred og ikke bare toppolitikernes fred og genvalg.

Civilsamfundets magt

AK sætter tilsyneladende lighedstegn mellem *magt* og *væbnet (over)magt* – et magtbegreb, som nok kan sættes til debat. Der findes dog adskillige eksempler på, at civilsamfundets magt har været med til at gennemtvinge endog store forandringer: Murens fald og Indiens selvstændighed for blot at nævne et par. Det er måske troen på den ubevæbnede magt i civilsamfundet, der skiller vandene. Et eksempel fra konflikten i Mellemøsten:

Et omfattende og langstrakt konfliktarbejde ligger bag det initiativ til en samlet løsning af alle udestående spørgsmål mellem Israel og Palæstina, som blev til uden om de politiske magthavere i Geneve i oktober 2003. Det er frembragt af modige mennesker fra det civile samfund på begge sider, som erkender, at de har en position i samfundet, der muliggør, at de kan blive hørt i deres respektive samfund af de medborgere, som p.t. understøtter de politiske ledere, fordi de ikke ser andre alternativer. Det så magtfulde USA kan tilsyneladende ikke bruge sin magt til at gennemtvinge løsninger, og borgerne i de berørte områder føler sig dybt magtesløse. Konfliktløsningsprocesser som Geneve-initiativets kommer i stand ved hjælp af neutrale mæglere / konfliktarbejdere, som for det første hjælper parterne med at overvinde mistroen og frygten for at være i stue sammen, og for det andet får parterne til at lytte til hinandens smertefulde konflikt historier og dybe

interesser. Andre projekter arbejder med at bringe journalister fra Mellemøstens konfliktområder sammen på neutral grund for at finde ud af, om de kan bringe billeder fra modpartens historie til deres eget folk eller f.eks. producere fælles historier om konflikten, som jo er fælles, selv om det ikke ser sådan ud i det enkelte område. På den måde er konfliktarbejdet med til at løfte nogle af konfliktens ofre fra en følelse af magtesløshed til større grad af indflydelse og kontrol med den konflikt, de ellers har overladt til dem, der har våbnene. Nødvendige små dryp i den strøm, der en dag skal sætte freden på dagsordenen i Mellemøsten.

Dialogens nødvendighed

I AK's forståelse af magtlogikken skal der altså en (over)magt til at sikre en fredelig situation, hvor mægling kan finde sted. Denne holdning efterlader som anført for mig at se et alt for snævert felt for de aktører, der gerne vil fremme fredelige konfliktløsningsmetoder, end verden hidtil har fremvist. Eneste undtagelse fra den magtlogiske 'regel' finder AK kun, "når begge de stridende parter har måttet indse, at de ikke kan vinde over den anden uden selv at gå til grunde." Ja, det har vi heldigvis set eksempler på, f.eks. i Sydafrikas ublodige afskaffelse af apartheidstyret. Her var vilkårene for at se alternativerne mellem fælles undergang og fælles fremtid til stede. Og lederne havde modet til at overbevise tvivlerne om det logiske i nødvendigheden.

Det tragiske ved at *agere* efter princippet om at vente på det øjeblik i konflikten, hvor parterne opnår den indsigt, uden samtidig at arbejde konstruktivt med konflikten, er, at menneskeliv går tabt, og konflikten træder ind i en fase, hvor volden ændrer dens karakter. Der findes desværre også tilfælde, hvor parterne ikke stopper konflikten alligevel, ikke fordi de tror på at vinde, men snarere i en illusion om at undgå tab. Israel – Palæstina konflikten ser ud til at indeholde den dynamik. Og den genfindes også i de små konflikter.

Et sidste aspekt: I 1993 gav 'Oslo-aftalen' håb om, at vejen mod fred i Mellemøsten var banet. Et fornemt konfliktarbejde blev i al diskretion gennemført af kloge mæglere fra et neutralt land. Siden er håbet som bekendt svundet noget ind. Kritikere af Oslo-processen har fremført, at der manglede væsentlige medspillere på banen, nemlig de mest ekstremistiske grupper i de to samfund, som flittigt har holdt den kørende siden. De var ikke inviteret. Sikkert er det, at ingen af de politiske topfigurer i den konflikt, der måtte mødes til 'mæglingsmøder' foran skærmen i USA, er frit stillet til at indgå modige aftaler, som risikerer at vælte dem af pinden i hjemlandet enten med eller uden vold.

Den australske diplomat og udviklingsforsker John W. Burton peger i sine metoder til konfliktløsning i internationale konflikter netop på den interne kommunika-

tion med baglandet som noget centralt, fordi holdbare løsninger nødvendigvis også må tage hensyn til interne forhold i magthavernes bagland. De må gensidigt bringes til at forstå, hvilke interesser, behov og bekymringer, der er på spil for den anden part. På det praktiske plan blev dette princip brugt af den amerikanske mægler George Mitchell, som igennem flere år bevægede sig frem og tilbage mellem de stridende parter i

Hvad vi mangler i verden i dag er en yderst bred vifte af konfliktkompetence, som kan sættes ind, både før, under og efter væbnede konflikter

dialog mellem konfliktens mange aktører, civile som politiske, bør være flere i antal og i højere kurs (= gives større budgetter) end i dag, hvor deres aktiviteter svarer til en forsvindende brøkdel af de militære budgetter.

Dansk indsats

Mit ærinde er, at Danmark bør arbejde for at opprioritere det, AK kalder 'nyttigt idioti'. Hellere nyttig end unyttig. Fra den lille konflikt ved vi, at det sparer både menneskelige og økonomiske resurser at arbejde med konflikterne på de lavere niveauer. Når fjendskab, frygt og vold har fået overtaget, skal der langt mere til. Det ser såmænd også ud til at gælde i de internationaliserede konflikter i verden i dag med Irak som aktuelt eksempel. Derfor nærer jeg store forhåbninger til Danmarks kommende indsats i FN's sikkerhedsråd. Vi kan, hvis vi vil, være med til at øge kompetencerne til fredelig konfliktløsning i det internationale samfund. Udenrigsminister Per Stig Møller skriver i Politiken 22. oktober 2004 i et debatindlæg under overskriften "De rigtige FN-prioriteter for Danmark" bl.a.: "Det er derfor en dansk mærkesag at sikre FN's kapacitet til at kunne handle hurtigt, og at samarbejdet mellem militære indsatser og civile og humanitære indsatser skal styrkes." Lad os håbe, dette rækker til en vision om en massiv uddannelse af folk, der kan sættes ind, længe før kvinder og børn myrdes og voldtages i Afrikas flygtningelejre. ♦

Artiklen har ikke tidligere været publiceret.

Center for Konfliktløsning

Tid til at forny dit medlemskab for 2005 - girokort er vedlagt

Individuelt medlemskab: 175,-
Kollektivt medlemskab: 500,-
Studerende og pensionister: 100,-

medlemsnyt

NYT initiativ: Medlem til medlem - arrangementer

Nu åbner vi dørene for, at medlemmer kan holde arrangementer for andre medlemmer.

Mange medlemmer har stor erfaring med konfliktløsning, både hvad angår teoretisk-faglige vinkler, men også erfaringsmæssigt fra deres praktiske arbejde i Danmark og i udlandets brændpunkter. For at sikre et levende fagligt miljø i centret er det væsentligt, at også disse erfaringer bliver udvekslet iblandt os.

'Skæve' vinkler såsom koblingen til kunst og litteratur er også velkomne, så længe det relateres til det fagområde, vi deler i centret.

Ligesom i DialogZonen modtager oplægsholderne ikke betaling for deres engagement.

Foreløbigt program:

8. marts, København: H.C. Andersen, eventyraften om menneskene
v. Annie-Lone Jensen, provstisekretær

26. maj, København: Konflikter i nære relationer v. Mimi Jeanette Larsen, terapeut og mægler

Særarrangementer

Mød Diana Lampen, kvæker og konfliktarbejder

Gratis workshop i to dele:

- Del 1: Being a Quaker - what difference does it make? *Oplæg*
- Del 2: Understanding anger and the challenge of transforming it. *Workshop*

København: 26. februar 2005 kl. 13-17

Århus: 28. februar 2005 kl. 19-22

Fyraftensarrangement: Grib konflikten - erfaringsudveksling mellem lærere og pædagoger, der arbejder med børn og unge

Har du arbejdet i praksis ud fra bogen "Grib konflikten", og kunne du godt tænke dig at dele dine erfaringer med andre?

København: 7. april 2005 kl. 17-19

Læs mere om alle arrangementerne på www.konfliktloesning.dk

Du kan også kontakte medlemskoordinator Signe Saxe Jessen på medlem@konfliktloesning.dk eller 35 20 05 52

DialogZonen forår 2005

DialogZone Århus	DialogZone Odense	DialogZone København
16. marts 2005: Konfliktløsning i personalegrupper v. Keld Kunze	31. januar 2005: Konflikthåndtering med børn og unge v. Bo Ørsnes og Allan Schurmann	15. marts 2005: Restorative justice og mægling v. Lotte Christy
4. april 2005: Mæglingens muligheder og begrænsninger i internationale konflikter v. Steen Clausen	2. marts 2005: Konfliktløsning i personalegrupper v. Keld Kunze	19. april 2005: Parforholdets udfordringer v. Birgitte Winkel